

noodig, gelegenheid tot het verkrijgen van de noodige kennis geopend worde;

5°, dat, evenals onder ons, geldelijke hulp verstrekt worde, waar die ontbreekt;

6°, dat, juist zooals hier, toezicht en beëindiging van geschillen in den kerkelijken weg geboden worde;

7°, dat, evenals onder ons, Kerken, die in zulk een dienst arbeiden, saam overleg plegen en elkander dienen met raad;

8°, dat de gezamenlijke Kerken, voor zooveel noodig, bij de Overheid handelen; 9°, dat de gezamenlijke Kerken met buitenlandsche Kerken ook in het werk der Zending aanraking en correspondentie zoeken;

10°, dat de gezamenlijke Kerken handelen over het kerkverband met te stichten Kerken in Indië;

11°, dat de gezamenlijke Kerken de openbaarmaking in Indië van de ware Kerke Christi bevorderen;

12°, dat de gezamenlijke Kerken centraal het Paganisme of den Islam aantasten;

13°, dat de gezamenlijke Kerken de plaatselijke Kerken tot volvaardigheid in dezen dienst opwekken;

14°, dat de gezamenlijke Kerken, hetzij Classicaal of Synodaal, optreden in dezen dienst, indien de plaatselijke Kerken in verzuim mochten blijven.

3. Wie te zenden?

Staat aldus vast dat God zendt door den Christus, en de Christus, eerst door zijne Apostelen en nu door zijne Kerk, alsmede dat de Kerk alleen plaatselijk geïnstitueerd, en dus tot zenden bevoegd is, zoo volgt hieruit tevens, dat de te zenden personen, personen in het ambt moeten zijn. Wel kan de Kerk allerlei door niet-ambtelijke personen doen verrichten, hetzij op paedagogisch, medisch, bouwkundig, juridisch of financieel gebied, maar bij de bediening van het Woord, en van den Doop, en van het Avondmaal, en bij de uitoefening van de Tucht, kortom bij de hanteering van de sleutelen des hemels, is zij en hier en overal aan het ambt gebonden. Juist hierin wijkt de Gereformeerde Kerk van de Roomsche en de Lutherse af, dat ze zelfs den Doop niet toelaat als nood-doop te bedienen door vroedvrouwen of private personen.

Is hiermede uitgemaakt, dat de Kerken niet anders mogen zenden dan personen in het ambt zijnde, zoo volgt tevens, dat deze personen moeten zijn Dienaars des Woords, overmits onze Kerkenordering, conform aan de H. Schrift, alleen deze machtigt om het Woord en de Sacramenten te bedienen. Niet alsof de Kerken zelve, uit eigen bron, deze bevoegdheid verliezen konden; ook hier toetreedt het Koningschap van Christus in; en het is feitelijk de Christus zelf die deze ambten instelt en er den persoon inzet. Maar overmits alzoo de Kerken van Christus' wege geen andere ambtsdragers voor dezen dienst ontvangen dan de herders en leeraars, mogen zij, op straffe van ongehoorzaamheid, zich ook niet het recht aanmatigen om andere, niet aldus gequalificeerde personen, voor dezen dienst te gebruiken. En overmits nu deze herders en leeraars niet anders dan in een plaatselijke kerk hun ambt ontvangen en bezitten kunnen, zoo volgt hieruit, dat een plaatselijke Kerk niet anders kan zenden dan een Dienaar in het ambt zijnde, hetzij haar dienende of van een andere plaatselijke kerk geleend. Indien dan ook een Classis of Synode bij verzuim der plaatselijke Kerken zendt, kan zij niet anders zenden dan een Dienaar eener plaatselijke Kerk, met hare bewijling. Zulk een Dienaar blijft dan in het ambt zijner plaatselijke Kerk, maar wordt *salvo honore*, hetzij tijdelijk, hetzij levenslang, van de waarneming van den dienst in die kerk ontslagen.

Wat men gewaand heeft, dat hieraan te ontkomen ware, door het weer oprichten van het ambt van Evangelist, berust op misverstand. Zeer zeker toch heeft dit ambt bestaan, en kon Christus het opnieuw instellen. Doch alleen Hij, niet eene Kerk, en ook niet eenige Kerk gezamenlijk. De Apostelen stelden Evangelisten aan. Leefden zij nog, zoo konden zij dit nog doen. Maar nu is aan de Kerken of aan eenige Kerk macht of bevoegdheid verleend, om dit ambt in te stellen. In elk geval bindt de Gereformeerde Belijdenis en de Kerkenordering onze Kerken aan de vastgestelde ambten, en het komt geen Kerk toe hierin anders te handelen, tenzij eerst, op grond van Gods Woord, Belijdenis en Kerkenordering gewijzigd zullen zijn. En ook gaat het niet aan, uitgezonden Dienaren des Woords Evangelisten te noemen, naardien dit, bijlezen de Schrift, niet hetzelfde is, maar beide titels *toez* zeer onderscheiden ambten aanduiden.

Op gelijken grond is het te wraken, dat men een soort mannen uitzendt, die men dan *zendelingen* noemt. Zulk een nieuwe naam toch wekt vanzelf het denkbeeld, dat men met een nieuw ambt te doen hebbe, zoo zelfs, dat men een Dienaar des Woords, die werd uitgezonden, nu, als ware hij in een nieuw ambt getreden, opnieuw ordende, en nu als *zendeling* betitelt. Titels moeten vaststaan, omdat ze iemands ambtelijke positie uitdrukken. Moge daarom al in particuliere gesprekken van *zendelingen* gesproken worden, in officiële stukken hadden onze Kerken dit nooit moeten doen. Zelfs is de naam *zendeling*, zoo men liet op wat de Nederlandsche taalgeleerden van dezen uitgang op *ling* aanmerken, allereerst gekozen. Persoonnamen toch, met den uitgang *-ling*, zijn kostelijk, als ze van naamwoorden gevormd zijn, zooals *kamerling*, *onderling*, *stelding*, *hemeling*; maar, zijn ze gevormd van stammen van *werkwoorden*, dan duiden ze bijna altoos iets lijdelijks, zwaks, ondergeschiks, kleins en hulpbehoevends, of ook iets intims aan. *Vondeling*, *doopeling*, *huweling*, *drenkeling*, *lofteling*, *bestedeling*, *verschoffeling*, toonen dit. Ook *banneling*, *doemeling*, *duisterling*, en zelfs de afhankelijke namen: *leerling*, *knechteling*, bevestigen dit. Zelfs de twee

eenige persoonsnamen met actieven stam hebben hier iets van weg: *zuigeling* is een kindeke dat zuigt, *beroering* iemand die een ander beroert. *Leveling* en *vertrouwing* dragen een troetelend karakter. En deze strekking om het tegendeel van het mannelijke, flinke en krachtige uit te drukken, gaat zelfs zóóver, dat men dezen uitgang ook voor beestennamen zooals in *hokkeling*, *grondeling* en *gieteling* bezigde, en vooral gebruikt in scheldnamen, zooals *ellendeling*, *lammeling*, *beroering*, *aterling*. Ook uit dezen hoofde schijnt het daarom onraadzaam, het gebruik van dezen naam *zendeling* over te nemen. Volgens taalinstinct ligt er vlak het tegendeel in van wat een *zendeling* zijn moet, een held Gods, volkracht des Heiligen Geestes. Een *gezant* is een naam der ere, *zendeling* een naam der zwakheid. Wie Paulus een *zendeling* noemt, miskent dan ook zijn heilig heroïsme. En ook voor onze uitgezonden mannen moeten we van dien naam af.

Voorts zij opgemerkt, dat het niet aan een plaatselijke Kerk moet worden toegestaan, te zenden, zonder dat de gezamenlijke Kerken den voorgestelden Dienaar voor zijn dienst bekwaam hebben gekeurd, zoo wat leeffijnd en gezondheid, als talent voor de talen en kennisse betreft. Er wordt een Dienaar vereischt, die bijzondere gaven van God ontvangt, om zulk een strijd, soms geheel alleen, aan te binden; en wijl toch, wat hij doet, op naam en onder verantwoording der Kerken geschiedt, hebben zij er recht op, dat alleen mannen, aan wie zulk een positie waarlijk is toevertrouwd, worden uitgezonden. Vooral zijne inzichten in de Belijdenis en het Kerkrecht zullen zeer helder moeten zijn. En voorts zal hij kennis moeten bezitten van de Elenchietiek, van den Islam, van de Javaasche volkenkunde, van de historie der Zending, en, zoo mogelijk, ook van de Javaasche taal. Want wel kan men door tolken spreken, en zelfs greep dit oudtijds bij de kerstening van Europa meestal plaats, maar verkieslijk is dit toch niet.

Ten slotte zij het misverstand afgesneden, alsof elke plaatselijke Kerk gehouden zou zijn een harer eigene Dienaren uit te zenden. Dit hangt van drielei af: 1°. Of de Kerk er genoegzame kracht toe bezit. Als God in zijn bestel eene kleine Kerk van nog geen honderd zielen in eene arme streek vergadert, ligt hierin vanzelf, dat God van zulk een kleinen kring niet het onmogelijke eischt. 2°. Van de vraag of eene Kerk geschikte personen weet te vinden. Die geeft God, niet de mensch, al is het menschelijke plicht, vooral kloekke, dappere mannen liefde voor dezen dienst in te boezemen. Maar zoolang zulke mannen ontbreken, moet zelfs de machtigste Kerk hiermede rekenen. Ongeschikte personen uit te zenden, bevordert de Zending niet, maar schandt haar. En 3°. Van de vraag of eene Kerk in eigen boezem genoeg gefundeerd is, om tot dezen dienst verwaardigd te worden. Kerken, die in eenzelfde stad of dorp nog gescheiden leven, zondigen ook met het oog op de Zending. In geen geval mag voor eigen insluitend bederf in belijdenis en leven afleiding in buitenlandschen ijver gezocht. Ook eene Kerk, die niet eerst haar eigen huis wel verzorgt en regeert, is erger dan een ongelooovige. Tot uitzenden zijn alleen bekwaam Kerken van zekere grootte en kracht, die wel gefundeerd zijn, en wie God geschikte personen schenkt. Iets wat niet wegneemt, dat ook andere en kleinere Kerken gehouden zijn, de zendende Kerken bij te staan, en de zaak der Zending in het gemeen te bevorderen.

4. Tot wie men zendt?

Volgt alzoo uit de Souvereiniteit Gods, dat Zijne eere het hoogste einde der Zending moet zijn; dat niemand zenden kan, dan door God gemachtigd; en dat te zenden is door personen, ambtelijk van Gods wege daartoe aangewezen; er volgt evenzoo uit, dat de keuze, tot wie men zenden zal, naar Gods Woord te bepalen is. Wie door de Zending tot geloof en bekeering zullen komen, hangt aan Zijne vrijmachtige verkiezing. De uitnemendste Zending is volstrekt onmachtig, om één eenigen Jood, Heiden of Mohammedaan ten leven te brengen. Leven in den dood geeft alleen God zelf door Zijnen Heiligen Geest, en aan wien Hij het geeft, hangt niet af van onzen ijver, maar eeniglijk van Zijne Raad. Alle Zending kan ter behoudenis dan ook alleen slagen, als God de Heere de deuren des harten opent. Toch mag dit nimmer verleiden, om de Zending te beperken, overmits ook zij te werken heeft, niet naar Gods verborgen, maar naar zijn geopenbaard wil. Slechts in zooverre mag hier de belijdenis der uitverkiezing heerschen, dat zij ons vervulle met de diepste afhankelijkheid, en anderzijds, dat de liefde voor de uitverkorenen, die thans nog schuilen, ons te volijveriger in dezen dienst werkzaam doet zijn. De hierin werkende liefde richt zich echter niet uitsluitend op de verkorenen, maar evenzoo van *mensch op mensch*, en alzoo van de Kerk van menschen op het menschelijk geslacht. Reeds moet die, omdat de Zending ook uitgaat om aan wie zich verhardt alle onschuld te benemen; maar het moet ook, omdat het rijk der genade, naar onze Gereformeerde Belijdenis, ingericht is op het rijk der natuur en met de schepping en de scheppingsordinantie rekent. Evenals het werk van den Heiligen Geest niet losstaat naast het werk van den Zoon, zoo ook ligt het werk van den Zoon ingevlochten in het scheppingswerk des Vaders. Alle drie zijn dooreengestreekt. Diensofgevolg moet ook liefde voor den mensch als mensch, en zoo ook onze aanhoorigheid tot het menschelijk geslacht dringen, in overeenstemming met den last, om uit te gaan, *tot alle creatuur*. In de uitverkorenen wordt de wereld behouden. God heeft in de uitverkorenen *de wereld* liegehad. Christus is een Zaligmaker der wereld. En het einde moet

zijn, dat de wereld behouden worde. Natuurlijk niet in alle individuen, maar als wondere organische schepping Gods.

Juist die band tusschen natuur en genade maakt intusschen, dat niet alle creatuur ons even bijzonder is aangewezen, nu onder Gods bestel eene bevolking van bij de dertig millioenen aan ons volk in koloniaal bezit is toevertrouwd. Vanzelf ligt de roeping onze Kerken allereerst in Oost- en in West-Indië. Maar ook op dat terrein is niet elke groep menschen even belangrijk. Eene Zending in het hart van Borneo zou minder inwerken op heel onze koloniale bevolking, dan eene Zending op Java. Hoe meer op het middenpunt van onze kolonien gewerkt worde, hoe krachtiger onze invloed zal zijn. Ook dit nu is onder Gods bestel alzoo. Hij heeft die natien over de eilanden van den archipel verdeeld, en de eene natie meer achteraf, de andere, meer invloedsrijk, op den voorgrond geplaatst. De aanwijzing voor onze Kerken is daarom ongetwijfeld, om haar hoofdkracht op het hoofdvolk te richten.

Dat richten moet echter zóó toegaan, dat we wel de personen zoeken, maar in het volksverband, waarin ze door God geplaatst zijn. Jezus gebood ook, dat de Apostelen, en na hen de Kerken, *de volken* onderwijzen zouden. Eerst was zijne eigene prediking niet juist tot elken Joodschen man of vrouw in die dagen, maar tot het volk der Joden uitgegaan, en in Matth. 28 geeft Hij den last, dat men ook buiten Israël *de volken* zal zoeken. Paulus gaat dan ook niet tot Athene elken Griek thuis opzoeken, maar wendt zich tot het volk op den Areopagus. Iets waaruit voor ons de regel volgt, dat we niet volstaan kunnen met eenige schuilende Javanen in hun desso op te zoeken, maar dat we ons minstens evenzoo tot het volk in zijn middenpunt, in zijne leidslieden, in zijne hooften en geleidingen hebben te wenden. Atomistische Zending werkt alleen op die enkele, nu levende personen; eene Zending die zich ook op het volk richt, zet het volksbewustzijn om, verandert de gezindheden en draagt vruchten voor de toekomst.

5. Hoe moet de Zending gedreven?

Ook voor wat aangaat de methode der Zending, staat de beslissing niet aan menschelijke willekeur, maar is de Souvereiniteit Gods te eerbiedigen in zijn onderscheidenlijk bestel.

Zending met geweld is reeds daarom uitgesloten. Geweld te oefenen is zeker plicht der Overheid op haar terrein, maar de Kerk is van andere natuur dan de Burgerstaat. Jezus' Koninkrijk is niet van deze wereld. Zijne dienaren mogen niet met het zwaard voor Hem strijden. En ook mag de Overheid zich niet op het erl der Kerk begeven. Het ius in sacra komt haar niet toe. Evenmin mogen onze Kerken de methode aanvaarden, om eene Kerk, enkel uit gezondene ambtsdragers bestaande, te stichten, daarin de personen te lokken, en te zien of men zoo invloed op het tweede geslacht kan oefenen. Deze methode hoort wel thuis bij de Roomsche Kerk, die de Kerk als een myastiek wezen, afgezien van de geloovigen, beschouwt, maar niet bij de Gereformeerden, die van geen andere kerkstichting weten, dan die door de saamvergadering van geloovigen ontstaat. Het werk onzer vroegere Kerken op Ceylon, in dien geest ondernomen, heeft dan ook geen blijvende vrucht gedragen, en nog worstelen we in de Europeesche volkskerken met de kankernde naderking van deze ongeestelijke en onchriftuurlijke methode.

Onze Zendingsmethode mag geen andere zijn, dan die van *overtuigen*; door dit overtuigen wie niet geloofde tot geloof brengen; en de aldus als geloovigen openbaar geworden, vergaderen in Kerken.

Deze algemeene regel vereischt intusschen velerlei nadere bepaling.

1°. Onze Gereformeerden leeren allerwege eene *voorbereidende genade*. Niet alsof ooit eenige voorbereiding allengs het leven in den dood kon doen ontstaan, maar in dien zin, dat de geesten voorbereid worden om, als God het leven schenkt, snel tot rijp en helder geloof te komen. Zoo was Israël voorbereid op den Christus; en zelfs de Grieksche wereld, waarin Paulus optrad, positief door de Joodsche emigratie, en negatief door haar ijdele, op niets uitlopende filosofie, voorbereid op het ingaan in die machtige levensvragen, die het Christendom aan de orde stelde. Voor ons volgt hieruit tweelei. 1°. Dat we, als er twee volken op bereiding wachten, die in voorbereiding verschillen, ons te wenden hebben tot het alreeds meest voorbereide volk. En 2°. Dat, waar zulke voorbereide volken in onze Indië niet worden aangetroffen, eene voorbereidende werkzaamheid onder hen doeltreffend kan zijn, om daarna de Zending te doen slagen. Vooral tweelei komt hier in aanmerking. De Christelijke religie is gebonden aan de Heilige Schrift. Een volk, dat niet lezen kan, is daarom minder gemakkelijk te bereiken dan een volk dat leest. Het lezen toch opent den dubbelweg, en om zulk een volk door dialogen, tractaten, bestrijdingen van hun wangeoof, lederen- en gebedenboeken te bereiken, en evenzoo om het de Schrift in handen te geven. *Onderwijs in het lezen* op breede schaal, is daarom een der aangewezen middelen van voorbereiding te achten. En hetzelfde geldt uit anderen hoofde van geneeskundige hulp en verpleging in ziekte. De profeten, de Christus en de Apostelen gebruikten dit hulpmiddel evenzeer; en van oudsher is dit hulpmiddel ook door onze Gereformeerde vaders als bij uitstek doeltreffend aangewezen om ingang en aanraking te verkrijgen, en alles niet alleen als uitoefening van zekere elementaire geesteskunde, die de gezondene Dienaar zich heeft eigen gemaakt, maar ook opzettelijk door het stichten van hospitalen, het doen uitgaan van artsen, en het laten optreden van zusters voor de ziekenverpleging. Slechts

worden wel in het oog gehouden, dat dit alles voorbereiding en hulpmiddel, *geen Zending* is, en dat alzoo niets van dit alles uit het ambt der Kerk voortvloeit, door private personen of Genootschappen evenzoo kan gedaan, en dat de Kerken, waar zij deze voorbereidende en helpende middelen aanwenden, ze nimmer met het ambt vereenzelvigen mogen.

2°. Omdat, gelijk boven is aangetoond, de Zending zich niet enkel op de volksleden, maar ook op het volksgeheel heeft te richten, is het plicht de valsche religie, die men bij een volk vindt, als zoodanig in haar beginselen aan te tasten, en in haar hoofdstellingen te bestrijden, en in haar geestelijke levenskracht te weerstaan. Dit doel nu valt alleen te bereiken, indien de gezamenlijke Kerken een in den Islam doorkneet man van groote begaafdheid als Hoogleeraar naar een der centra op Java afvaardigen, om dezen strijd aan te binden, terwijl hij dan tevens door de Kerken als Adviseur en Visiteur der stations kan worden aangesteld. 3°. Juist omdat de Christelijke religie niet eene plaats inneemt naast andere valsche religien, maar optreedt als die eenig ware religie, die beantwoordt aan de ordinantie Gods in de schepping van het menschelijk geslacht, medegerekend de vervalsching van de ordinantie in bijgeloof en afgoderij, moet den Javanen, niet het Christelijke kleed over, of in plaats van zijn Islamitisch kleed, worden aantrokken, maar moet door zijne eigen valsche religie heen, doorgedrongen tot datgene wat in zijn eigen hart, als onderstelling van de Christelijke religie, uitgangspunt voor den missionarischen arbeid moet zijn, niet alleen tot het zaad van den godsdienst, het semen religionis in hem, maar ook tot de ware elementen, waarvan de Islam de vervalsching is.

4°. Onze Gereformeerde Kerken in Nederland bezitten een Westersch, en ten deele ook een nationaal karakter, dat ook in de vormen der belijdenis, en tot in taal en woordenkeuze uitkomt. Overmits nu God niet alle volken eender scheep, maar den Javanen anders dan ons, Oostersch in wijze van voorstelling, hem op geheel anderen trap van ontwikkeling plaatste, en hem een ander verleden gaf, mag nimmer de eisch gesteld, dat hij onze vormen overneme, maar moet uit den boezem zelf van het bekeerde deel der Javanen, die Oostersche vorm voor lief, geheel en belijdenis opkomen, die bij zijne existentie past.

5°. De Christus zendt zijne Apostelen uit, zonder male of buidel, en ook Paulus had geen vast tractement, maar zond veel meer uit de nieuw gestichte Kerken gaven naar de veramde zusterkerken in Palestina. Ook al is dit nu in dien strengen zin thans niet toepasselijk, zoo volgt er toch de regel uit, dat verkeerd doet, wie alles door macht van geld om niet brengt. Dit ondermijnt de waardeering er van, en geeft een gevoel van iets opgedrongens. Ook maakt het de zaak ongelukkig duur. Dat onderwijs, medische hulp, kerkdienst enz. alles van hier uit betaald wordt, maakt bovendien, dat de arbeiders niet op het arbeidsveld in Indië zwaartpunt van hun existentie zoeken. Onze Kerken zullen daarom hebben toe te zien, dat ze ook in dit opzicht eigen paden liezen; altoos echter met dien verstande, dat de Kerken, die zenden, aansprakelijk blijven voor den Dienaar dien zij zenden.

6°. Overmits allerlei onzuivere en onware verschijningsvormen van de Christelijke Kerk op of nabij het Zendingveld optreden, is het van het hoogste belang, dat ook de *ware Kerk* van Christus in of nabij het arbeidsveld onder Europeaanen tot openbaring kome. Kerken als te Batavia en te Soerabaya gesticht werden, hebben uit dat oogpunt voor de Zending zeer ernstige betekenis, mits ze dan ook eene eere van Christus zijn, en men den Javanen met goed vertrouwen op deze Kerken, in onderscheiding van andere, kunne wijzen.

7°. Indien na goede voorbereiding, en na volhardende Zending gedurende geruimen tijd, blijkt, dat op eenig terrein geen geloovigen openbaar worden, behooren onze Kerken gedachtig te zijn aan Jezus' last, om het stof van de voeten af te schudden, en opdat de Zending niet tot eene bespottende worde en opdat andere oorden er niet van verstoken blijve. Zelfs aan Paulus liet de Heilige Geest niet toe, in het noorden van Klein Azië te werken, opdat Europa niet verstoken bleef.

8°. Overmits de Zending niet alleen last tot prediking, maar ook tot Doopen inhoudt, moet ze, zoodra meerdere geloovigen openbaar worden, en de kracht hiertoe aanwezig blijkt, tot *kerkstichting* leiden, moeten in deze kerken de ambten ingesteld, en door hen, die die ambten bekleeden, Woord en Sacrament bedien, en Tucht oefenen, en de dienst der Barmhartigheid openbaar worden. Ook de Dienaar des Woords van zulk eene Kerk is dan Dienaar van die Kerk, haar geleend, of door haar in het ambt gesteld, en geheel van den kerkraad afhankelijk. Een gezondene Dienaar des Woords, die deze Kerk hielp stichten, kan niet tegelijk haar Dienaar en die van zijne zedende Kerk zijn. En ook de financiële steun, aan hem geboden, moet dan, bij leening, niet aan hem, maar aan zijne Kerk gezonden worden.

9°. Het meest gewaanscht is echter, dat zoo spoedig mogelijk een Dienaar beroepen worde uit de Indische geloovigen, en althans in den aanvang zou opleiding van deze Dienaren hier te lande, zoo al geen eisch, dan toch zeer gewenscht zijn. In Indië kunnen zij die opleiding vooralsnog niet ontvangen.

10°. Bij de Zending mag men zich, gelijk hier te lande bij den Dienst des Woords, ook van helpende personen bedienen. Deze kunnen in Indië op de Keucheniuschool worden opgeleid, maar mogen nooit als ambtelijke personen worden beschouwd. Ze staan op één lijn met onze ziekentroosters, Catechiseermeesters en wijkbroeders.

11°. Overmits elke plaatselijke Kerk, ook op Java, in zich zelve compleet is, en rechtstreeksch onder Koning Jezus staat, mag de zendende Kerk, als moederkerk, zulk eene Kerk op Java wel steunen en raden, maar zich nooit eenige autoriteit over haar aanmatigen. De Javaasche Kerk is met ons gecoördineerd, niet aan ons gesubordineerd. En 12°. Daar er in Christus is noch Jood noch Griek, en dus ook noch Javanen noch Nederlander, moeten de geloovigen op Java, van wat ras of natie ook, in eene Kerk saamleven, en mag alleen verschil in belijdenis, kerkregering en taal hen scheiden.

6. Het verband der Zending.

Bedoeld is hiermede het verband der zendende Kerken tot wat buiten haar staat:

1°. *Met de Overheid*. Ook in het werk der Zending hebben de zendende Kerken de Overheid op haar terrein te eeren, en voor zooverre dit niet in conflict komt met haar roeping, de regeling der Overheid te volgen. Ook die Overheid is Dienaresse van dienzelvden God in wiens naam de Zending optreedt, en daarom heeft ook de Zending in alle ding dat niet tegen Gods ordinantie voor de Kerk en hare Zending ingaat, te gehoorzamen. Maar evenzeer rust op de Kerken in Nederland de plicht, om door iuwering op de Overheid en het Staatsbestuur hier te lande uit de gemaakte regeling alles te verwijderen, wat of de Zending, of het stichten van Kerken in Indië, of het bloeien der Kerken zou belemmeren. Ook de leden onzer Kerken hebben en door het recht van petitie en door het kiesrecht hierop invloed te oefenen. Onze Gereformeerde Belijdenis kent geen scheiding tusschen religie en staatsbeleid. Het Calvinisme is ook hierin van het Methodisme principieel onderscheiden, dat steeds beide moeten strekken tot verheerlijking van Gods naam. Waar nog bij zij gevoegd, dat, niet voor de uitzending zelve, maar wel voor onderwijs en hospitaalverpleging, geldelijke steun van de Overheid mag gevraagd en aangenomen worden.

2°. *Met andere Kerken*. De Gereformeerde belijdenis handhaaft ook bij afzonderlijke groepeerings van Kerken nochtans de eenheid van het lichaam van Christus, en dus voor geïnstitueerde Kerken den plicht tot correspondentie met buitenlandsche Kerken van gelijke belijdenis. Deze correspondentie behoort met name op het gebied der Zending gevoeld te worden, vooral waar men op nabij elkaander gelegen terrein werkt.

3°. *Met andere Zendingstations*. Naar onze Indië zenden niet alleen onze Kerken, maar ook andere Kerken en Genootschappen Dienaren uit. Dit stelt den dubbelen eisch, dat enerzijds niet door ons toedoen het ware en het valsche in de schatting van den Javanen dooreenvloeie; maar ook anderzijds, dat de Catholiciteit in den Doop niet door ons gekrenkt worde. Natuurlijk komt hierbij een graadverschil in aanmerking, tusschen Genootschappen en Kerken, en onder die beide tusschen kringen verder en minder ver van onze belijdenis afwijkend. Al wat den Christus als Zone Gods en Zaligmaker belijdt, moet intusschen in den strijd tegen den Islam, d. i. tegenoverderden, eene duidelijk uitgesprokene solidariteit oefenen.

4°. *Met de Kerken van goede belijdenis in Indië*. Met deze Kerken kan niet anders worden aangegaan, dan correspondentie of Kerkverband, waarvoor afzonderlijke regelen zijn vast te stellen, maar zonder dat onze Kerken zich daardoor eenig oppergezag over deze Kerken aanmatigen.

B. Grondtrekken voor de regeling van den arbeid der Zending.

1. Van de Kerken elk op zichzelf.

1. Elke plaatselijke Kerk bezit het recht en de bevoegdheid, om een of meerdere harer eigene Dienaren, of van eene andere Kerk geleende Dienaren, van den dienst ter plaatse te ontheffen, en af te zenden voor den dienst des Evangelies onder Heidenen en Mohammedanen.

2. Zij bezit evenzoo het recht en de bevoegdheid, om jonge mannen, die hope geven van voor dezen dienst door God voorzien te zijn, de middelen te verschaffen, om zich voor dezen bijzondere dienst des Woords te bekwalen, en hen na toelating tot den dienst, als Dienaar te beroepen, met het doel tot uitzending.

3. De uitzending van een Dienaar door eene Kerk kan tijdelijk of voor levenslang zijn.

4. Voor deze uitzending is noodig de bewijling van den begerden Dienaar, en de bewijling der Classis.

5. De Classis heeft te onderzoeken: 1°. of gestel, leeftijd en uiterlijk voorkomen, aan den bilijkterwijs voor dezen dienst te stellen eisch voldoen; 2°. of de aangewezen Dienaar genoegzaam bekend is met het volk, waar hij heen zou gaan, met de geschiedenis der Zending, met de Gereformeerde beginselen der Zending, en voorts met de wortelstukken der Belijdenis en van ons kerkrecht, alsmede met de Elenchietiek. Vertrouwdheid met de talen der volken zal aanbeveling, geen eisch zijn; en 3°. of de zendende Kerk kan beschikken over de noodige middelen voor dit werk.

6. Indien eene Kerk, die wil uitzenden, zelve niet over genoegzame middelen beschikt, is de Classis bevoegd en gerechtigd, het ontbrekende aan te vullen, mits omstreks de helft van het benoedigde uit de zendende Kerk kome.

7. De zendende Kerk stelt, zoo zij zelve geheel in het noodige voorziet, zelfstandig, en zoo de Classis haar geldelijk steunt, onder goedkeuring der Classis, de instructie voor den te zenden Dienaar vast.

8. De zendende Kerk laat hierbij, aan haar gezonden Dienaar onverkort die mate van zelfstandigheid, die ook hier te lande aan den Dienaar bij de uitoefening van zijnen dienst is toegekend.

9. De zending met den 10. Elke plaats heb de geiding en 11. De zenden ove 12. Elk ding van derer uitz meesters kenverple tions te d 13. Zie naam van naire arste 14. Kei zonden, d in verban Kerken, di doen dit Kerk ter dier Kerk. 15. Ool uitzending, is, gelden saamwerki betreft, de gegeven. 16. Elke der gebed en op de 28: 19 nie 17. Elke eene inza tweede in den arkeis taal en an 18. De beschikt z wie voorb der tweede derde inza 19. Ker zendende hulp hebb opbrengst 20. Ker bereicend drie inza Classis do II Van 1. De naar welk uitzenden. dan in e Ze scheid elk terrei Kerk die Generale station kie 2. Zij van elk t reidenden station de deze vo tion in or 3. Zij h de Overh op Synod 4. Zij Kerkenord den diens Sacrament het bestu zullen bli de Kerke 5. Zij voor des onderzoe van den het Zendi 6. Zij terrein de Islam do leeraar, e Adviseur 7. Zij king van evenzoo onderwijze en benoe drie Depu 8. Zij blijkt, of de gelege toire exan 9. Zij instandhou op of nab peesche l dat deze mogen, st standhijg Kerken l van die h te zijn. 10. Vo in haren l of in het arbeid in selijke K op te w blijkt tot zelve uit, lijke Ker voor de l la dit d uit door fure, om richtingen op te gre plaatselijk zonden l onder ver raal, te p 11. Zij den inza ontvange van opb